

LES NOSTRES RONDALLES, UN PATRIMONI DIDÀCTIC

Miquel Ferrà i Martorell

En el primer centenari de la publicació de les rondalles mallorquines d'En Jordi d'es Racó, un aplec tan extens com magnífic, plouen els comentaris entorn a

la tasca d'aquell home inescotable que era Mossèn Antoni Maria Alcover. Rondalles de totes les temàtiques que ens situen al davant d'un fet que no podem ignorar. D'una banda, la contarella nascuda en el llim de la terra, fruit dels nostre relatiu aïllament. D'una altra, el relat vingut de l'exterior i més o menys deformat per les gents de la ruralia. La rondalla mallorquina presenta, doncs, l'essència d'una realitat en tot temps cosmopolita, de l'Orient i l'Occident, i alhora, el petit conte rural, la llegenda pagesa, que potser té com a rerafons, quelcom que succeï de debò. Podríem parlar de la rondalla clàssica, nascuda de la literatura universal i la rondalla pròpia, sorgida del petit fet quotidià. Rondalles tenim ins-

pirades en els romanços peninsulars de l'Edat Mitjana, com un episodi del «Cantar del Mio Cid», en els contes del Talmud, en els relats de les Mil i Una Nits, en els contes dels germans Grimm, en les tragèdies de Shakespeare, en tota casta de su-

persticions d'arreu de la Mediterrània, en els contes que perviuen en el Nord d'Àfrica, especialment del Marroc...Hi ha rondalles, com la de «La Flor Romanial» que es conta molt semblant a Rússia i com el «Peix Nicolau» que es considera típica de l'illa veneçolana de Margarita, a la mar de les Antilles. Els gnoms dels contes europeus es transformen en els nostres boscos en «homes de colzada» o «polzada», quan no són «dimonis boiets». Relats de gegantots i nans, tresors i encanteris, dracs i altres essers de la fauna fantàstica, castells de fantasmes i bubotes, coves que tenen al fons una ciutat màgica, vaixells que naveguen per mar i terra...A les nostres rondalles hi trobarem, per altra banda, semences dels llibres de cavalleries, dels evangèlis apòcrifs, de la vida dels sants i dels papes...Hi ha tot un univers molt complicat de desxifrar era de tanta contarella i què ens endinsa en la curolla de desfressar la freda realitat amb una forta dosi de fantasia. Així i

tot, la rondalla, ens descobreix realitats d'un passat més o menys llunyà, constatacions socials més o menys tristes, com la figura del bandoler, de l'esclau musulmà o negre, del soldat mort de fam, de l'Inquisidor, de la prepotència dels aristòcrates sobre les altres capes del poble... Des del punt de vista pedagògic les rondalles poden ésser molt útils ja que, per un altre cantó, ens vénen a dir, altres realitats illenques que l'escolar pot valorar i conèixer, com és ara, la influència de l'Església Catòlica en la cultura i la manera d'ésser del nostre poble, el sentit patriarcal de la nostra societat camperola i com aquesta es manifestava a través de feines i objectes que pràcticament han desaparegut, l'esperit ètic o altruïsta, justicier

o venjador, brau i arriscat, de molts personatges... També és curiós analitzar la política, la geografia casolana, el sentit de la història, el món obrer, l'economia domèstica, la gastronomia, el sentit de l'humor o la psicologia pagesa a través de l'òptica del rondallaire, que mullava les seves arrels en el més absolut analfabetisme. Per altra banda, les rondalles, reivindiquen el paper intel·ligent del glosador (En Tià de Sa Real), la manera de viure i sobreviure a les viles i les possessions, la mínima cortesia que pot exigir el respecte envers de la societat, els costums populars i, fins i tot, folklòrics... El Rei En Jaume, Sant Vicenç Ferrer, el Comte Mal, alternen amb personatges ficticis, com la Fada Morgana, de la «Matèria de Bretanya» o aplec del Rei Artús i els seus cavallers de la Taula Rodona. No descuidem tampoc la aportació, encara que sigui tòpica, que fan les rondalles en els temes de la mitologia i les ciències ocultes, les creences i les supersticions, amb capítols tan entretinguts com el que titula «Bruixes, bruixots i fullets». Però allà on tal volta es vol mostrar més present la voluntat pedagògica sigui en el llenguatge planer i alhora riquíssim de lèxic, frases fetes i dites populars, adagis i girs semàntics, de Mossèn Alcover. Les rondalles són, sens dubte, un tresor pel que fa a les expressions més gràfiques, les figures gramaticals més pròpies, les fórmules de tractament més antigues, les metàfores més nostres i més originals. Amb tot aquest bagatge, el legat rondallístic ha d'assolir insospitades proporcions i pot constituir a l'escola una molt apreciada eina per a dur endavant tasques de gramàtica i literatura, ciències socials i naturals, arts manuals i dibuix...

Per això, les «rondaies mallorquines» d'Alcover haurien d'estar sempre presents i aprofitables en els prestatges de les escoles i col·legis. Qui millor que els mestres i professors ens poden fer sentir orgullosos de la nostra identitat? □

ESPECIALISTES EN ARTICLES
DE MUNTANYA, CAMPING,
ESQUI I ESCALADA

ES REFUGI

Via Sindicat, 21 pati interior
(antic edifici del Sindicat Forà)

Telèfon 71 67 31
07002 Ciutat de Mallorca

<<< >>>

Des de la nova tenda, esperam seguir comptant amb la
vostra inestimable presència
com a clients i amics

Casa Pomar Flores

ARTICLES
PER A ARTISTES

PAPERS PINTATS

PINTURES

MARCS I MOTLLURES

Sant Miquel, 77
Tel. 72 14 83
07002 Palma de Mallorca